

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 460 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining innovatsion pedagogik kompetentligini rivojlantirish mexanizmi	10
<i>Mirzaraxonova Maftuna Ibroximjon qizi</i>	
Elementlarini integratsiya qilish: nazariy va amaliy yondashuv	13
<i>Ne'matov Karimjon Shavkat o'g'li</i>	
O'qish savodxonligi darslarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari ...	19
<i>Mahmudova Shoirra Shavkat qizi</i>	
O'zbek milliy musiqasi asosida talablarda estetik did va ijro madaniyatini rivojlantirish metodikasi.....	25
<i>Gadoyeva Muborak Jumaqulovna</i>	
O'quvchilarning yozuv kompetensiyasini baholash mezonlarini takomillashtirish masalalari.....	30
<i>Abdurashidova Xafiza Abdurashidovna</i>	
Xurshid Do'st Muhammad qissalarida rivoyatchi strategiyasi.....	34
<i>Uzoqova Nargiza Yuldosh qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishda innovatsion texnologiyalarining ahamiyati	37
<i>Eshpulatov Shakir Nabiyevich, Ahrorova Ozoda Amriddinovna</i>	
"Xonada o'simliklarni o'stirish" intellekt xaritasi (Mind Map) yordamida o'quvchilarda ekologik tarbiya va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	41
<i>G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlarning tashkiliy-pedagogik jihatlari.....	46
<i>Joldasov Ixtiyor Suyundikovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari	50
<i>N. Asadov</i>	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda kreativ kompetentlik va kasbiy muvaffaqiyat o'rtasidagi bog'liqlik mezonlari.....	53
<i>G. Xamidova</i>	
Gamifikatsiya elementlarining bakalavr talabalarini raqamli resurs yaratishga motivatsiyasiga ta'siri	56
<i>Maxkamova Dilshodaxon Xabibjon qizi</i>	
The Influence of Family Parenting Style on the Formation of Primary School Students' Personality	59
<i>Berdiyeva Mohloroyim Mirzohid qizi</i>	
Noto'liq oilalardagi onalarning tarbiyaviy uslublari va farzandlarining ijtimoiy-psixologik moslashuvi (O'zbekiston namunasida).....	64
<i>Ismoiljonov Ravshan Baxtiyor o'g'li</i>	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	69
<i>Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna</i>	
Matematika ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	73
<i>Mirzayeva Shahlo, Qodirova Muattar Ithom qizi, Rovshanova Yulduz Shovkat qizi</i>	
O'qishga motivatsiya tushunchasi uning nazariy-psixologik tahlili.....	77
<i>Azimova Rushana Zokirjon qizi</i>	
Oliy ta'lim talabalarida akademik prokrastinatsiyaning prediktorlari: akademik motivatsiya, umid va shaxs xususiyatlari	81
<i>Shodiboyev Shohruh Shuhrat o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlar integratsiyasini ta'minlash metodikasi.....	86
<i>Qahhorova Sevara Alimardonovna</i>	
O'quvchi-yoshlarni virtual olam ta'siridan himoya qilishning nazariy asoslari.....	90
<i>Isayeva Gulii Parpiyevna, Ravshanov Umidjon Abdiqodir o'g'li</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik tafakkurni oshirishda mantiqiy masalalarning o'rni	93
<i>Xilvatova Go'zal Sultonovna</i>	
Pedagogika tarixini o'qitishda talabalarda tarixiy tafakkurni rivojlantirish	97
<i>Jurayev Bobomurod Tojiyevich</i>	
Bolalarda ona tilida tinglash hissini rivojlantirish usullari	101
<i>Nurmatova Muxlisa Akmal qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish (Kahoot, Quizlet va Moodle platformalari misolida)	106
<i>Yusupova Shahnoza Abduxafizovna</i>	
Sport maktablarida 16–18 yoshli nayza uloqtiruvchi sportchi-qizlarda portlovchi kuchni rivojlantirish	111
<i>Tursunova Surayyo Botir qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlashda "Kasbiy rivojlanish kuni" va "Kasbiy rivojlanish soati" tadbirlari: amaliyot tahlili	115
<i>Gaffarov Azizjon Muhammadsaidovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining faoliyatini samarali tashkil etishning nazariy jihatlarini (Learning outcomes) asosida	124
<i>Rabbimova Shaxnoza Soyib qizi</i>	
Bo'lg'usi o'qituvchilarda axloqiy madaniyat fazilatlarini qaror toptirishning pedagogik mexanizmlari	128
<i>G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi</i>	
Yengil atletikachilarning musobaqa jarayonida tibbiy-pedagogik monitoringini takomillashtirish	132
<i>Mamadaliyev Abror Akbarjonovich</i>	
Sun'iy intellekt yordamida rus tilini o'qitish va uning samaradorligi	137
<i>Yagafarova Nazilya Rafailovna, Nazarov Sardor, Onorboyev Kamronbek</i>	
O'quvchilarda ilmiy dalillarni tahlil qilish va xulosa chiqarish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	142
<i>Baymurotova Mukaddas Xamdorovna</i>	
Ilmiy muxokamalarda pragmatik kompetentlikning roli	150
<i>Eshbo'riyeva Aziza Muhiddinovna</i>	
Talabalarda kognitiv-pragmatik kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni	155
<i>To'rabekova Aziza Mirzabek qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda motivatsiyani shakllantirishda interaktiv metodlarning o'rni	159
<i>Qamchibekova Roziyaxon Xasanboy qizi</i>	
Проблема разграничения понятий "концепт" и "понятие" в современной лингвистике: лингвосомиотический и когнитивно-дискурсивный анализ	164
<i>Якунина Ангелина Алишеровна</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida amaliy bezak san'ati naqsh elementlarini raqamli qayta ishlash va arxivlashtirish	169
<i>Jabbarov Rustam Ravshanovich</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda Design Thinking texnologiyasining metodik imkoniyatlari	176
<i>Amanbayeva Oydin Urazali qizi</i>	
Tez qalamchizgi mashqlarida psixologik-pedagogik yondashuvlarning ahamiyati	181
<i>Suyunov Navro'z Alisher o'g'li</i>	
Innovatsion yondashuv orqali bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish konsepsiyasi	186
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	190
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990-yillar)	195
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalar ta'limida ikkilamchi cheklovlarni kamaytiruvchi ta'lim texnologiyalari	199
<i>Qo'ziyeva Shahnoza Muhammadsoli qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	O'quvchilarda milliy g'oya va mafkurani rivojlantirishda mumtoz musiqaning o'rni va ahamiyati ..... 202 Baymanova Feruza Abralovna	202
	Ommaviy jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil etishning pedagogik asoslari ..... 207 Xayitova Ulfatoy Tursunovna	207
	Yuqori sinf o'quvchilarida ijtimoiy faollikni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari ..... 211 Turg'unboev Sirojiddin Faxriddinovich	211
	Muhandislik ta'limida Bernulli va Puasson taqsimotlarini texnologik jarayonlar misolida o'qitish metodikasi... 216 Qo'ziboyeva Nozima Yoqubjon qizi, Maxmanazarov Sardor Toirjon o'g'li, Saydullayev Asadbek Xayrullo o'g'li	216
	Психолого-педагогические основы обучения теме “производная” в курсе алгебры и начал анализа президентской школы ..... 225 Шахноза Холмуродова Зоир кизи	225
	O'qish savodxonligi darslarida Bloom taksonomiyasi va 4K kompetensiyalarining integrativ modeli ..... 234 Farsaxonova Mastura Jalol qizi	234
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifatini baholash mezonlari va monitoring tizimini takomillashtirish: indikatorlar asosidagi boshqaruv modeli ..... 241 Jo'rayeva Dilrabo Kamoliddin qizi	241
	Maxsus mashqlar yordamida start tezligini oshirish metodikasi ..... 244 Sitara Elova Axmatqulovna, Panjiyeva Gulzoda Eshdaviyat qizi	244
	Amudaryo foreli (Salmo trutta oxianus) O'zbekiston hududida tarqalishi va ekologiya ta'siri..... 248 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Sevinch Sirojiddinova, Qurbonazarova Marjona Zokirovna	248
	Suv va quruqlik muhitiga moslashgan amfibiyalarda adaptatsiya xususiyati ..... 251 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Axmatmatova Feruza Shamsiddin qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi	251
	O'zbekistonda tarqalgan kaptarsimonlar xilma-xilligi, ularni tarqalishi, biologik xususiyatlari va amaliy ahamiyati ..... 255 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Jasmina Baxtiyor qizi, Saidova Dilnoza Rustamovna	255
	Surxondaryo viloyatidagi qo'lqanotlilar turlarining morfologik tasnifi va hududiy farqlari ..... 259 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Yarashova Sarvara Islomovna, Bahromova Shahzoda Abduqodirovna	259
	Игровые технологии как средство активизации коммуникативной деятельности учащихся на занятиях по русскому языку ..... 267 Халикова Гульбахор Исановна	267
	Yoshlarni pedagogik kasbga yo'naltirish ishlarini o'rganishning konseptual va metodologik asoslari ..... 270 Matkarimova Muxabbat Abuovna	270
	O'qish savodxonligini baholovchi topshiriqlar turlari ..... 277 Rasulova Mushtariybonu	277
	Qoraqalpog'istonning shimoliy tumanlaridagi bolalarda tashqi nafas olish tizimi xususiyatlari ..... 281 Orazbaeva Navbaxor Mratbaevna	281
	“Kompyuter tarmoqlari” fanini o'qitishda dasturiy-didaktik vositalardan foydalanish ..... 285 Muqimov Shahzodbek Ixtiyor o'g'li	285
	Yangi O'zbekiston: yangilanish va taraqqiyot omillari (Qashqadaryo viloyati misolida)..... 288 Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, Safarova Sevara Saloxiddinovna	288
	Raqamli ta'lim strategiyalaridan foydalanib o'qish samaradorligini oshirish ..... 294 Narzullayeva Gulzira Xayrullo qizi, Abdusottarova Farog'at Olimjon qizi	294
	Oliy ta'limda “Zoologiya” kursini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish (“umurtqali hayvonlar” misolida)..... 299 Xonnazarova Mamlakat To'lqinovna	299
	Oliy ta'lim muassasalarida ommaviy sportni rivojlantirish strategiyalari ..... 303 Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li	303
	Accommodating a Teenage English Learner With Tourette-Related Stammering in Uzbekistan State Multilevel Test Preparation: A Single-Case Study ..... 307 Yulduz Sultanova	307
	Yengil atletikada to'siqlar osha yugurish texnikasini takomillashtirish va o'rgatish uslubiyati ..... 313 Chariyev Ulug'bek Abdujabbarovich, Radjabov Jaxongir Furkatovich	313

The Interaction of Language and Culture in Intercultural Conflict Communication	317
Gulnoza Khushnazarova	
O'smir shaxsida o'zini o'zi tushunish psixologik muammo sifatida.....	321
Mahmudov Abdurasul	
O'quvchilar nutqida milliy-madaniy leksik birliklarni qo'llashga o'rgatishda semantikashtirish	325
Tursunova Javhar Bakir qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich ta'limda matematik madaniyatni shakllantirish: Qori Niyoziy merosi asosida.....	329
Axmedova Nargiza Toychibekovna	
A2 darajadagi o'quvchilarda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda adaptiv yondashuvning roli	333
Nezametov Zuxra Axmadovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik kasbga ijodiy munosabatni tarbiyalashning nazariy asoslari.....	336
Axmatov Ibrohimjon Furqat o'g'li	
Voyaga yetmaganlar profilaktikasida maktab, oila va mahalla hamkorligining zamonaviy holati va diagnostikasi	340
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Yuqori sinf o'quvchilarining ijtimoiy va intellektual kompetensiyalarini rivojlantirishni pedagogik tizimini takomillashtirish	344
Amankosova Dinara Gabitovna	
Innovatsion usullar vositasida maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirish.....	348
Mamatova Aziza Bo'riboyevna	
Dzyudoning olimpiya o'yinlaridagi o'rni va ahamiyati	353
Jaxongir O'razbayev Temur o'g'li	
Umumta'lim maktab o'quvchilarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga integratsiyalashgan harbiy tarbiyaning ilmiy-nazariy asoslari.....	356
A'zamov Inom Salimjonovich	
The Role of Digital Platforms in Developing Students' Independent Learning Competency.....	360
Jo'rayeva Zamira Ishmuminovna, Uraqova Shaxlo Turdiyevna	
Shaxsiy ta'lim trayektoriyasi tushunchasining pedagogik-psixologik mohiyati	365
Toshpo'latov Olim Panjiyevich	
"Ilk qadam" davlat o'quv dasturi asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat markazlarining ta'lim jarayonlarini tashkil etish	370
Bektemirova Asilabonu Akmal qizi	
Kreativ ta'lim texnologiyalari asosida talabalarda innovatsion kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	374
Sariboyev Nurali Abdunazarovich	
Bolalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar va yosh xususiyatlari	378
Erkinboyev Muhammadqodir Nodirbek o'g'li	
Tasviriy san'at darslarida eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish.....	383
Xushvaqtov Abror Doniyor o'g'li	
Raqamli ta'lim muhitida zamonaviy o'qitish metodlari va interaktiv texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	387
Murodova Dilafro'z Matmurod qizi, Sattarova Bibijon Muzaffar qizi, Bekmurodova Muhayyo Uralbayevna	
Kredit-modul tizimida o'quv-me'yoriy hujjatlarni takomillashtirish borasidagi milliy va xorijiy tajribalar	391
Aralova Maxsuma Abdurahmonovna	
Yuqori sinf o'quvchilariga chet til o'qitish va o'rgatishda motivatsiyaning o'rni xususida.....	396
Atadjanova Shaxnoz Abbasovna, Ismoilova Feruza Salimjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda innovatsion metodlar	400
Axmedova Fayziniso Otabek qizi	
Bo'lajak pedagoglarning uzluksiz amaliy faoliyatida professional salohiyatini rivojlantirish yo'llari	403
Habibullayeva Muxlisaxon Yorqinjon qizi	

INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK TEXNOLOGIYA O'QITUVCHILARINING PR kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi.....	406 J. B. Jumabayev
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	412 Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna
Biologiya ta'lim jarayonida ilg'or hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash.....	416 Mo'minov Dilshod Yaxshiboy o'g'li
Oliy ta'limda masofaviy ta'limning pedagogik-psixologik xususiyatlari	420 Mutalibova Muqaddasxon Abdunabi qizi
Maktabgacha yoshdagi bolalarda raqamli platformalar orqali kiberxavfsizlik madaniyatini shakllantirish	423 Nazarmatova Dilshoda Umarali qizi, Saminjonova Sevaraxon Axmadjon qizi, Abdihakimova Muqaddas Fahridinova, Matsapayeva Nigora Satbay qizi
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining etnopedagogik kompetentligini shakllantirishda milliy hunarmandchilik va xalq amaliy san'atining didaktik imkoniyatlari	428 Pardayeva Gulchexra Safarovna
Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	432 Qipchaqova Sevinchxon Farxodjon qizi
Maktabgacha ta'lim boshqaruvida ERP tizimlarini integratsiyalashning proaktiv modeli.....	436 Raxmatillayev Oyatillo Zikrillayevich
Maktabgacha ta'limda rivojlantiruvchi markazlarni tashkil etish va loyihalashtirish.....	439 Sadikova Shoista Akbarovna, Yangiboyeva Salomat Samandarovna, Yangiboyeva Sevinch Samandarovna
Milliy hunarmandchilik buyumlarini yasash orqali o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish	442 Xayitov Jonibek Xolboboyevich, Nabijonova Nilufar Nabijon qizi
Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish.....	446 Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li
Сравнительно-типологический анализ юмора и гуманизма в творчестве Гафура Гуляма и Марка Твена.....	451 Абдумуминова Махлиё
Особенности фонетико-фонематической речи (качественные и количественные) у младших школьников с речевыми расстройствами.....	453 Заирова Н. Б.

YUQORI SINIF O'QUVCHILARIGA CHET TIL O'QITISH VA O'RGATISHDA MOTIVATSIYANING O'RNI XUSUSIDA

Atadjanova Shaxnoz Abbasovna

Nizomiy nomidagi O'zMPU p.f.d(DSc), prof.v.b.

Ismoilova Feruza Salimjon qizi

Nizomiy nomidagi O'zMPU

Annotatsiya: Til o'rganish jarayonida katta ahamiyatga ega bo'lgan omillardan biri – motivatsiyadir. Chunki u o'quvchilarni faoliyatga undovchi kuch bo'lib, muvaffaqiyat sari qat'iy harakat qilishlariga yordam beradi. Motivatsiya qanchalik kuchli bo'lsa, til o'rganuvchilari bu jarayonda duch keladigan qiyinchiliklarni shunchalik oson yengib o'tadilar hamda o'z maqsadlari sari izchil harakat qiladilar. Mazkur maqolada yuqori sinf o'quvchilariga chet tilini o'qitish jarayonida motivatsiyaning ahamiyati, uning turlari hamda o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, motivatsiyaning oshirishning samarali usullari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: xorijiy til, motivatsiya, til o'rganish, ta'lim, ichki motivatsiya, tashqi motivatsiya, o'quv jarayoni, til ko'nikmalari.

Abstract: One of the most important factors in the language learning process is motivation. It serves as the driving force that encourages students to engage actively in learning and strive for success. The stronger the motivation, the easier it becomes for language learners to overcome the difficulties they encounter during the learning process and continue progressing toward their goals. In addition, motivation helps foreign language learners gain self-confidence and acquire language skills more effectively. Conversely, a lack of motivation can hinder this process. By reviewing existing literature and research, this article provides insights and recommendations regarding the importance and role of motivation in the language learning process.

Key words: foreign language, motivation, language learning, education, intrinsic motivation, extrinsic motivation, learning process, language skills.

Аннотация: Одним из важнейших факторов в процессе изучения языка является мотивация. Именно она выступает движущей силой, побуждающей учащихся к активной деятельности и стремлению к успеху. Чем сильнее мотивация, тем легче изучающим язык преодолеть трудности, возникающие в этом процессе, и продолжать движение к своим целям. В данной статье анализируются значение мотивации в процессе изучения иностранного языка, её виды, а также роль в развитии языковых навыков учащихся. Также рассматриваются эффективные методы повышения мотивации.

Ключевые слова: иностранный язык, мотивация, изучение языка, образование, внутренняя мотивация, внешняя мотивация, процесс обучения, языковые навыки.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida chet tillarini o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, ingliz tilini o'zlashtirish ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishiga aylangan. O'zbekistonda chet tillarini o'rganish tizimini takomillashtirish borasida muhtaram Prezidentimiz tomonidan qator farmon va qarorlar qabul qilindi.

Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli¹ "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi hamda 2020-yil 6-noyabrdagi PF-6108-son²li "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmonlari, 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son³li "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori hamda Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 11-avgustdagi 610-sonli "Chet tillarni o'qitish sifatini yanada oshirish

1 <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>

2 <https://lex.uz/ru/docs/-5085999>

3 <https://lex.uz/uz/docs/-5426736>

chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorida ko'rsatib o'tilgan vazifalardan kelib chiqqan holda barcha ta'lim tizimida chet tilini o'qitish va o'rgatish masalalariga e'tibor yanada kuchaytirildi.

Bugungi yangilanayotgan O'zbekistonning taraqqiyot yo'lida chet tillarning o'rni beqiyosdir. Shu sababli chet tilini o'zlashtirish ta'lim tizimining barcha bosqichlarida muhim vazifalardan biriga aylangan. Chet tilini o'zlashtirish boshqa fanlarni ona tilida o'zlashtirishdan o'zining spetsifik xususiyatlari bilan farq qiladi. Har bir bosqichning o'ziga xos talablari mavjud. Chet tilini o'zlashtirishda o'quvchilarning psixologik holati muhim ahamiyat kasb etadi. Chet tilini o'zlashtirish jarayonida o'quvchilarning muvaffaqiyati ko'p jihatdan ularning motivatsiyasiga bog'liq.

Motivatsiya – insonni ma'lum bir maqsadga erishish uchun harakatga keltiruvchi, xatti-harakatlarini boshqaruvchi va davom ettiruvchi ichki yoki tashqi kuch hisoblanadi. Ushbu atama lotincha “movere” so'zidan olingan bo'lib, “harakatga keltirmoq”, “undamoq” ma'nolarini anglatadi. Motivatsiya masalasi ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. Psixologiyada motivatsiya inson faoliyatining asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida talqin etiladi. Til o'rganish metodikasida esa motivatsiya o'quv jarayonining markaziy komponenti sifatida qaraladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Chet tilini o'rganish bo'yicha Robert Gardner fikriga ko'ra, “Shaxsda chet tilini o'rganishga bo'lgan istak paydo bo'lsagina, bu uning chet tilini o'rganishga intilishidan dalolat beradi”. Gardner va Wallace Lambert tomonidan ishlab chiqilgan nazariyada motivatsiya ikki turga ajratiladi: Integrativ motivatsiya (birlashish istagi). Bu turdagi motivatsiyada o'rganuvchi tilni shu tilda so'zlashuvchi xalq madaniyatiga qiziqqani, ular bilan muloqot qilishni hamda jamiyatning bir qismi bo'lishni xohlagani uchun o'rganadi. Bu ko'pincha ichki qiziqish bilan bog'liq bo'lib, tilni uzoq muddatli va chuqurroq o'rganishga yordam beradi. Ushbu motivatsiyaning asosiy maqsadi – o'rganuvchilarning o'sha til madaniyatini tushunishi, mahalliy aholi bilan do'stona aloqalarni o'rnatishi, xorijiy davlatda istiqomat qilishi va u yerdagi muhitga moslashishi, ya'ni integratsiyalashuvidan iborat. Instrumental motivatsiya (vositaviy maqsad). Bu yerda til ma'lum bir amaliy natijaga erishish uchun “vosita” vazifasini bajaradi. Bunda til o'rganuvchi tilning o'ziga emas, balki u orqali olinadigan foydaga e'tibor qaratadi.

Sergey Rubinshteyn “Motivatsiya – bu dunyo tomonidan inson xatti-harakatlarining subyektiv belgilanishi va uni aks ettirish jarayonidir”, deb ta'rif beradi hamda aynan qiziqishni motiv sifatida ko'rsatadi. Olim o'zining *Основы общей психологии* asarida: “Qiziqish – bu motiv bo'lib, emotsional qiziqish jarayonida yuzaga keladi”, deb ta'kidlaydi. Ushbu ta'rifdan kelib chiqib aytish mumkinki, shaxs o'zining ichki dunyosi orqali haqiqatni singdiradi va uni motivatsiya vositasida aks ettiradi. “O'zbekiston Respublikasi davlat ta'lim standartlari” talablari asosida yurtimizning barcha ta'lim-tarbiya muassasalarida chet tili majburiy o'quv predmeti sifatida o'qitib kelinmoqda. Davlat va hukumat hujjatlari asosida yangi DTS, o'quv rejaları hamda o'quv dasturlari yaratildi. Shunga ko'ra yangi o'quv-metodik adabiyotlar – chet til darsliklari, o'quv qo'llanmalari, metodik tavsiyalar va audiovizual vositalar ishlab chiqilmoqda. O'quv-metodik ta'minotning yangi avlodini yaratish chet tili o'quv predmetining ta'lim tizimidagi maqomini belgilovchi muhim omil hisoblanadi.

Turli ta'lim muassasalari o'quv rejasidan o'rin olgan “Chet til” o'quv predmeti quyidagi maqomlarga ega:

- **umumta'lim o'quv predmeti sifatida:** maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim maktablari, akademik litseylar, kasb-hunar kollejlari va nolisoniy oliy ta'lim muassasalarida;
- **mutaxassislik tili sifatida:** chet tillari oliy ta'lim muassasalari, fakultetlari va bo'limlarida;
- **ikkinchi mutaxassislik sifatida:** boshqa yo'nalish bilan birga qo'shimcha chet tilini o'rganishda (masalan, maktabgacha ta'lim va chet tili).

Chet tili o'quv predmeti o'ziga xos xususiyatlari bilan boshqa fanlardan ajralib turadi va bu xususiyatlar chet tilini o'qitish jarayonida ayrim muammolarning yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Insonning nerv faoliyatini o'rganish natijalariga ko'ra, bosh miyaning chap qismi kommunikativ funksiyani, o'ng qismi esa ko'rish funksiyasini bajarishi aniqlangan.

Bosh miyaning o'ng qismi motivatsion komponentlar bilan, chap qismi esa informatsion komponentlar bilan bog'liqdir. Ma'lumki, ijobiy emotsiyalarda asosan bosh miyaning chap qismi, salbiy emotsional holatlarda esa bosh miyaning o'ng qismi faollashadi. Talabani sezgirlik darajasining rivojlanishi uning funksional holatiga ham ta'sir ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Yuqori sinf o'quvchilariga chet tilini o'quv predmeti sifatida o'qitishning o'ziga xos xususiyatlaridan biri uning kommunikativ yo'naltirilganligidir.

Shaxsga va faoliyatga oid yondashuvni samarali amalga oshirish uchun ta'lim jarayonida talabani intellektual xususiyatlarini, ya'ni tafakkuri, xotirasi, idroki hamda emotsional muhitini, shuningdek, uning kommu-

nikativ va bilish ehtiyojlarini inobatga olish muhimdir. O'quvchining kommunikativ ko'nikma va malakalari uning shaxsiy xususiyatlari bilan izohlanadi. Biroq, chet tili o'qituvchisi quyidagi talablarga javob berishi kerakligi ilmiy jihatdan aniqlangan:

- (1) konstruktiv,
- (2) tashkilotchilik,
- (3) gnostik (bilishga oid),
- (4) kommunikativ.

Mazkur to'rtta komponentning yaxlit faoliyat yuritishi natijasida o'qituvchi o'quvchini muloqot qilishga yo'naltira olishi, dars jarayonida talabning o'zini erkin his qilishini ta'minlashi lozim. Shuningdek, agar talabning darsga qiziqmayotgani sezilsa, o'qituvchi undagi psixologik to'siqlarni bartaraf etib, uni zerikishdan saqlashi va fanga qiziqтира olishi zarur.

F.I. Haydarovning yozishicha, o'quvchilar faoliyatini psixologik jihatdan tadqiq qilishda motivatsion yondashuv samarali hisoblanib, u ham nazariy, ham amaliy ahamiyat kasb etadi. Nazariy ahamiyati o'quvchini o'qishga jalb qilish va samarali ta'lim berishning psixologik mexanizmlarini o'rganishdan iborat bo'lsa, amaliy ahamiyati nazariy bilimlarga asoslangan holda o'quvchilarda ijobiy motivlarni shakllantirish imkoniyatini yaratishdan iboratdir [3].

Motiv – insonni ma'lum xatti-harakatlarni amalga oshirishga undaydigan va qo'zg'atuvchi kuch hisoblanadi [4].

Guruh bilan o'ynaladigan o'yinlar jarayonida hamkorlik va o'zaro me'yor tuyg'ulari qaror topadi. O'quv mashg'ulotini qiziqarli tashkil etishda o'yinlar hamda o'yinli vaziyatlar o'quvchilarning nutq faoliyatini tabiiy holatga yaqinlashtiradi va ularning muloqot qilish malakasini rivojlantirishga yordam beradi. O'quv o'yinlarini ikki guruhga ajratish qabul qilingan: lisoniy o'yinlar va nutqiy o'yinlar.

Lisoniy o'yinlar tilning turli aspektlarini (fonetik, leksik, grammatik va stilistik) egallashga yordam beradi.

Nutqiy o'yinlar esa nutqiy malakalarni shakllantirishga, tinglab tushunish, dialogik va monologik nutq, o'qish hamda yozishni o'rgatishga mo'ljallanadi.

Ijodiy o'yinlar sirasiga auditiv va nutqiy kompetensiyalarni rivojlantiruvchi o'yinlar kiritildi. Bunda auditiv o'yinlar axborot oqimi orasidan muhim ma'lumotlarni ajratib olishga o'rgatishi nazarda tutildi.

Nutq oqimida alohida nutqiy namunalarni tanib olish hamda o'quvchilarning eshitish xotirasini rivojlantirish mashq qilinadi. Nutqiy o'yinlar quyidagi vazifalarni bajarishga yordam berishi ko'zda tutildi: fikrni chet tilida mantiqiy ketma-ketlikda ifodalash, egallangan nutqiy malakalarni amaliyotda mustaqil qo'llash va muloqot jarayonida o'quvchini nutqiy ta'sir ko'rsatishga o'rgatish.

Fonetik o'yinlar talaffuzni to'g'rilashga mo'ljallangan.

Orfografik o'yinlar o'quvchilarning savodli yozuv malakasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Rolli o'yinlar, jumladan, "Matnni rollarga bo'lib o'qing" turidagi mashqlar ta'lim oluvchilarning til o'rganish jarayonida keng qo'llaniladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur tadqiqot til o'rganish jarayonida motivatsiyaning o'rni va uning samaradorlikka ta'sirini aniqlash maqsadida o'tkazildi. Tadqiqotda jami 90 nafar respondent ishtirok etdi. Ma'lumotlarni yig'ishda Gardnerning "Motivatsiya va munosabat" (AMTB) so'rovnomasi hamda o'quvchilarning so'nggi akademik ko'rsatkichlari tahlilidan foydalanildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, respondentlarning aksariyati til o'rganishda instrumental (tashqi) motivatsiyaga tayanadi. So'rovnoma natijalariga ko'ra, ishtirokchilarning 58 foizi til o'rganishdan asosiy maqsad sifatida "yaxshi ishga joylashish" va "imtihonlardan muvaffaqiyatli o'tish"ni ko'rsatgan. 32 foiz respondentda esa integrativ (ichki) motivatsiya – til o'rganilayotgan jamiyat madaniyatiga qiziqish va shaxsiy intilishning yuqoriligi aniqlandi. Qolgan 10 foiz ishtirokchida motivatsiya darajasining past yoki aniq shakllanmaganligi ma'lum bo'ldi.

Ushbu ma'lumotlar shuni anglatadiki, hozirgi kunda til o'rganish ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyoj sifatida ko'rilmoqda.

So'rovnoma natijalari respondentlarning til o'rganishga bo'lgan yondashuvini ikki asosiy yo'nalish – integrativ va instrumental motivatsiyaga ajratish imkonini berdi.

To'plangan ma'lumotlar quyidagi 1-jadvalda o'z aksini topgan.

Motivatsiya turi	Respondentlar soni (%)	O'rtacha ball (100 ballik shkala)
Integrativ (ichki qiziqish)	32% (29 kishi)	88.5
Instrumental (karyera, imtihon)	58% (52 kishi)	74.2
Past motivatsiya darajasi	10% (9 kishi)	51.4

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, respondentlarning ko'pchiligi (58%) instrumental motivatsiyaga ega, ya'ni ular tilni ish topish va sertifikat olish vositasi deb biladilar. Biroq eng yuqori akademik ko'rsatkichlar (88.5 ball) integrativ motivatsiyaga ega bo'lgan kichik guruhda (32%) kuzatildi. Bu shuni tasdiqlaydiki, til o'rganuvchi o'sha til madaniyatiga qanchalik yaqin bo'lsa, o'zlashtirish darajasi shunchalik samarali bo'ladi. Gardner nazariyasiga ko'ra, motivatsiya o'quvchining hissiy holati bilan chambarchas bog'liq.

Tadqiqot davomida respondentlarning dars jarayonidagi hayajon (anxiety) darajasi ham o'rganildi. Yuqori motivatsiyali guruhda til to'sig'i va muloqotdan qo'rqish darajasi past (15%) ekanligi aniqlandi. Instrumental guruhda esa xato qilishdan qo'rqish darajasi nisbatan yuqori (40%) bo'lib chiqdi. Bu holat instrumental motivatsiyaning "natijaga yo'naltirilganligi" bilan izohlanadi: o'quvchi "xato qilsam, past baho olaman va imtihondan o'tolmayman" degan xavotirda bo'ladi, bu esa uning erkin gapirish qobiliyatini cheklaydi.

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, 90 nafar respondent orasida motivatsiyaning barqaror emasligi kuzatildi. Motivatsiya o'rganishning dastlabki bosqichida yuqori bo'lib, o'rta bosqichda (intermediate) pasayish tendensiyasiga ega. Bu Gardner aytib o'tganidek, o'rganuvchining maqsadlari aniq shakllanmaganligi bilan bog'liq. Tahlillar natijasida aniqlangan eng muhim qonuniyat shuki, instrumental motivatsiya o'quvchini kursga olib keladi, lekin integrativ motivatsiya uni tilni oxirigacha o'rganishga undaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, motivatsiya o'quv faoliyatining asosiy harakatlantiruvchi kuchi bo'lib, u o'quvchining bilim olishga bo'lgan ehtiyoji va qiziqishini belgilaydi. Til o'rganuvchilarning o'z iste'dodi va qobiliyatlaridan tashqari, motivatsiya hamda munosabat ularning faol til o'rganishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Bugungi yangilanish davrida chet tillarini o'rganish va unda erkin muloqot qila bilish har bir o'sib kelayotgan yosh, o'quvchi hamda talabning muhim vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda. Bunday ulug' ishlarni amalga oshirishda o'qituvchidan katta mas'uliyat talab etiladi. O'qituvchi zamon talabiga ko'ra dars jarayonida turli innovatsion texnologiyalardan foydalanishi ham ta'limda maqsadga erishishning muhim omili hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5117-son qarori. <https://lex.uz/uz/docs/-5426736>
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 11-avgustdagi "Ta'lim muassasalarida chet tillarini o'qitish sifatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-610-son qarori. <https://lex.uz/uz/docs/-7747538>
3. Haydarov, F. I. O'quv faoliyati motivatsiyasi: monografiya. – Toshkent: Fan, 2005. – 122 b.
4. Daniil Elkonin. Психология игры. – Москва: Просвещение, 1987. – 350 с.
5. Чет тил таълимида талабалар касбий малакасини шакллантириш. – Тошкент, 2016. – 151 б.
6. Robert Gardner. Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation. – London: Edward Arnold, 1985.
7. Baqoyeva, M. Sh. "Chet tilini o'rganishda motivatsiya va munosabatning psixolingvistik asoslari" // Oriental Art and Culture Scientific-Methodical Journal. – 2022-yil, Vol. 3, Issue 4. – P. 423–429.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.